

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič a Din 2.—, do 100 vrst 250 Din, večji inserati petič vrsta 4.— Din. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon 2034.

Upravništvo: Knafljeva ulica št. 5, pritličje. — Telefon 2304.

Grozna nesreča dunajskega brzovlaka

Radi napačno postavljenih kretnic se je brzovlak Brno-Dunaj zaletel v tovorni vlak — Izpod razvalin razbitih vagonov so doslej potegnili 25 mrtvih in 90 ranjenih — Število smrtnih žrtev bo najbrž naraslo na 50

— Brno, 11. septembra. O katastrofalni nesreči dunajskega brzovlaka na postaji Zajec pri Breslavi, ki se je zgodila včeraj popoldne ob 1.51, se doznajajo še sledeče podrobnosti:

Dunajski brzovlak, ki odhaja iz Brna okrog polnoči, je bil tokrat zelo dobro zasaden. Prva dva vagona sta bila nabito polna. Vlak je vozil s povprečno hitrostjo 60 km na uro. Na postaji Zajec se ta vlak križa s tovornim vlakom, čaka na postaji. Tudi včeraj dopoldne je stal tovorni vlak na postaji in čakal, da ga prehiti dunajski brzovlak. Vsled napačno postavljenih kretnic pa je

zavozil z največjo brzo na isti tir, na katerem je stal tovorni vlak. Ko je strojevodja zapazil nevarnost, je bilo že prepozno. Z nezmanjšano brzo se je brzovlak zaletel v tovorni vlak.

Učinek je bil strahovit. Lokomotivi sta se zarili druga v drugo in postavili pokonci, prva dva vagona brzovlaka sta dobesedno razbita, več vagonov tovornega vlaka pa se je prevrnilo. Brzovlak je stoječi tovorni vlak porinil kakih 100 m daleč, tako da je na tem mestu proga popolnoma razdejana.

Katastrofa je zahtevala

ogromno število človeških žrtev. Rešilna akcija je bila zelo težavna, ker so morali mrtvece in ranjene dobesedno izkopati iz razvalin. Iz Brna in Dunaja so prihili na pomoč posebni vlaki z vsemi potrebnimi pripravami tako, da so pozno v noč izkopali iz razvalin vse ranjene.

Koliko je mrtvih, še vedno ni ugotovljeno, ker so trupla potnikov prvega in drugega vagona brzovlaka tako razmesarjena in

zmečkana med ogroditve razbitih vagonov, da doslej še niso mogli ugotoviti, koliko je mrtvih. Do danes zjutraj so izkopali izpod razvalin

25 grozno razmesarjenih trupel,

sodijo pa, da jih je najmanj še enkrat toliko pod razvalinami. Težko ranjenih je 40, s težkimi, vendar pa ne smrtno nevarnimi poškodbami pa je bilo prepeljanih v brnsko bolnico 50.

Na lice mesta so z vseh strani prihili zdravniki, ki so nudili ranjencem prvo pomoč. Med težko ranjenimi je največ takih, o katerih zdravniki nimajo upanja, da bi ostali pri življenju ter izražajo bojazn, da bo

število smrtnih žrtev naraslo najmanj na petdeset.

Strojevodja in kurjač brzovlaka sta bila na mestu mrtva. Grozno smrt pa je storil kurjač tovornega vlaka. Odprl je pravkar vrata ognjišča, da bi naložil premoga. V tem trenutku je sledil udarec in kurjač je padel skozi odprta vrata v ognjišče tako da je

pri živem telesu zgorel.

Strojevodja tovornega vlaka je le slučajno ušel smrti, ker je odšel par minut pred katastrofo k bližnjemu studencu po vodo.

Na lice mesta so se odigravali pretresljivi prizori. Med potniki je nastala v prvem hipu

grozna panika.

Ljudje so skakali skozi okna in se vedli kakor brez uma. Zlasti oni potniki, ki so bili v jedilnem vozu, ki je bil priključen za zadnji vagon, so obupani iskali svojece, ki so ostali v prednjih vagonih. Matere, ki so

pustile otroke in odšle same po okrepčila v jedilni voz, so si v obupu

ruvale lase in trgale obleke.

Mnogo potnikov se je ob pogledu na grozno razmesarjena trupla onesvestilo. Drugi zopet so v skrajni razburjenosti hoteli napasti železniške uradnike, ki so jih smatrali za krivce grozne nesreče. Med ves ta krik in vik pa se je razlegalo stokanje ranjencev, ki so bili pokopani pod razvalinami razbitih vagonov in ki jim v prvem hipu nihče ni mogel priskočiti na pomoč.

Na lice mesta je že včeraj zvečer prispela uradna komisija, da ugotovi vzrok nesreče. Preiskava je dognala, da je

nesrečo zakrivil kretničar.

Mož se je tega tudi zavedal in je hotel iz obupa izvršiti samomor, kar so le s težavo preprečili. Zvečer je bil aretiran in oddan v sodne zapore. Kretničar je že starejši uslužbenec, ki je bil doslej v službi vedno vreden in natančen in si sam ne more razlagati, kako je mogel napraviti tako usodno napako. Službo je nastopil zjutraj in ni bil še tako utrujen, da bi mogla biti telesna izčrpanost. Domačini, ki ga poznajo kot mirnega in treznega moža, ga tembolj pomilujejo, ker je

oče številne družine.

Med potniki, ki so se ponesrečili, je mnogo Nemcev in Avstrijcev, ki so potovali na dunajski velesejem. Kolikor so mogli ugotoviti je mrtvih 15 moških, 8 žen in 2 otroka. Med potniki v prvem vagonu je bil tudi rumunski gospodarski minister Avarescu, ki je slučajno ušel smrti. Par minut pred katastrofo je odšel v jedilni voz. Če bi bil ostal na svojem mestu, bi bil brez dvoma tudi žrtev katastrofe.

Srbijanske stranke iščejo novih stikov s KDK

Velik vtis soglasnih programatičnih izjav voditeljev HSS in SDS — Predlogi pristašev radikalnega glavnega odbora za sodelovanje v KDK.

Beograd, 11. septembra. Izjave, ki so jih podali zadnje dni poedini voditelji KDK, pred vsem pa dr. Maček, Svetozar Pribičević in dr. Svetoslav Popović o stališču KDK, so precej razčistile situacijo in pokazale, da se motijo vsi oni, ki so računali na to, da bo prišlo v KDK do nesoglasij glede zahtev, ki naj jih stavi KDK v danem trenutku glede bodoče ureditve države. Upirali so svoje nade zlasti na izjavo dr. Mačka, ki zahteva hrvatski sabor in finančno samostojnost Hrvatske, toda v okvirju sedanjih drž. meja. Računali so, da bo ta izjava povzročila nerazpoloženje v vrstah SDS, toda dr. Popović je v svojem govoru v Vukovaru naglasil, da se strinja s temi zahtevami tudi sleherni pristaš SDS in da je le od Beograda odvisno, kako daleč bo šla KDK v svojih zahtevah. KDK se ne zanaša več na obljube, marveč zahteva stvarnih garancij za popolno in resnično enakopravnost vseh pokrajin in vseh državljanov. Če tega ne bo mogoče doseči potem manjši reviziji ustave in če bo Beograd hotel še nadalje imeti velesrbski hegemonistični režim, potem bo morala revizija ustave obsegati pač mnogo večje področje in poseči globlje v notranjost ureditev države.

Ta nedvoumnost in soglasnost v nazarju KDK je vzbudila v beograjskih režimskih krogih ne samo splošno pozornost, marveč je povzročila, da so začeli še bolj hiteti z iskanjem stikov s KDK. Poskusi Velje Vukičevića, da bi četvrtina koalicijske nastopila kot celota pri pogajanjih s KDK, da bi mogla na ta način kar najbolj zmanjšati njene zahteve, so ostali brezuspešni. Demokracija ne zaupajo radikalom, a radikalni se boje, da bi se demokraci na tistem dogovorili s KDK in jih pustili na

cedilu. Zato sedaj vsaka vladna stranka zase išče stikov z voditelji KDK in sondira teren za eventualno sodelovanje. Med Beogradom in Zagrebom se srečavajo zadnje dni odposlanci raznih političnih skupin in frakcij, ki jih vodi v Zagreb isti namen.

Najbolj konkretne korake pa je sklenil pričeiti radikalni glavni odbor. Kakor se izve iz dobro poučenega vira, uvidevajo pristaši glavnega odbora, da o kakem sodelovanju med KDK in strankami četvorne koalicije ne more biti govora. Pač pa upajo, da bi KDK pristala na sodelovanje onih radikalov, ki so bili ves čas in že pred 20. junijem v opoziciji proti sedanjemu režimu. Glavni odbor je pripravljen, sprejeti vse zahteve, ki jih stavi KDK in ji priznati popolno zadoščenje za krvav zločin, za katerega so moralno odgovorne vse sedanje vladne stranke. V svrhu pričetka razgovorov je bilo na zadnji zaupni konferenci pri Aci Stanoviću sklenjeno, da odpotuje v Zagreb podpredsednik glavnega odbora Marko Trikić, znan nasprotnik Velje Vukičevića, ki naj ponudi KDK sodelovanje v vladi, po padcu sedanjega režima. Ta vlada na bi izvedla svobodne volitve in nato izvršila v naprej dogovorjeni program za revizijo ustave. V tej vladi bi imela KDK notranjega ministra, dočim bi se radikali zadovoljili z državnim podtajnikom. Radikali bi poslali v to vlado svoje najmočnejše ljudi, a tudi KDK naj bi delegirala v vlado svoje glavne voditelje, ki imajo popolno avtoriteto. Člani glavnega odbora so zelo optimističnega nazarja in so uverjeni, da KDK tega njihovega predloga ne bo odklonila.

Kralj bo posredoval med Beogradom in Zagreb m?

Senzacionalne informacije beograjske „Politike“ — Položaj v državi je vedno bolj obupen — Koroščeva vlada mora čim prej odstopiti

— Beograd, 11. septembra. Zelo značilno poročilo o politični situaciji objavlja današnja „Politika“, ki naglašja, da postajajo razmere v državi od dne do dne obupnejše. Radi sporov med Beogradom in Zagrebom zastajajo vsi važni državni posli, gospodarstvo propada, pri tem pa se pojavlja že sedaj v nekaterih pokrajinah glad, ki bo letos kljub bogati žetvi v drugih pokrajinah še občutnejši, kakor je bil prejšnja leta. Vse to, naglašja „Politika“, zahteva nujno rešitev notranje politične krize in likvidacijo spora med Beogradom in Zagrebom. Sedanja vlada ni izpolnila nade, ki so se stavile na njo z gotove strani, in je razmere le še poslabšala. Zato ne more biti več govora, da bi ostala še nadalje na krmilu, marveč se bo morala umakniti srečnejši kombinaciji. Kaka bo ta kombinacija,

ja, „Politika“ še ne pove, povdarja pa da bo po informacijah v poučenih krogih, kralj sam prevzel iniciativo za rešitev spora med Zagrebom in Beogradom, da se na ta način končno najde primeren izhod iz nevezdrne situacije, ki tira državo v nemirno propast.

V političnih krogih je vzbudila ta vest „Politike“, ki je o zakulisnih dogodkih običajno dobro informirana, splošno pozornost. Že včeraj se je zahtevalo, da se bo kralj v bližnjih dneh vrnil v Bleda v Beograd, in česar sklepajo, da so informacije „Politike“ dokaj točne. Vsekakor pa so vsi beograjski krogi prepričani, da mora priti še pred nameranim sestankom Narodne skupščine do sprememb, da ne pride do še resnejših pretresljajev.

Velja Vukičević ni član radikalne stranke?

Nova teza glavnega odbora, kako bi se izognil napovedani in zahtevani izključitvi Velje Vukičevića

— Beograd, 11. septembra. Prihodnja seja širšega glavnega odbora radikalne stranke bo 24. t. m. V širši odbor spadajo vsi člani tako zvanega ožjega glavnega odbora in predstavniki okrožnih organizacij radikalne stranke iz vse države. Člani glavnega odbora so nocoj izjavljali novinarjem, da imajo v širšem odboru večino za seboj in da bo širši odbor vsekakor sankcioniral sklepe ožjega glavnega odbora v pogledu Velje Vukičevića.

Danes se je v tem pravcu pojavila nova teza. Člani glavnega odbora smatrajo, da ni potrebna izključitev Velje Vukičevića iz radikalne stranke, ker on vobče ni član radikalne stranke. Pri tem se sklicujejo na to, da je bil Velja Vukičević član posebne radikalne kluba pokojnega Ljube Jovanovića. Ta klub, ki je obstojal iz desetih članov, je bil svoj čas od širšega glavnega odbora izključen iz radikalne

stranke. Do danes glavni odbor kot vrhovna strankina instanca še vedno ni sprejel nazaj v radikalno stranko, takrat izključenih članov tega kluba, torej tudi ne Velje Vukičevića. Zato so člani glavnega odbora mnenja, da bi bilo treba izključiti le sedanjega ministra ver Dragošo Cvetkovića, ki se je javno postavil proti glavnemu odboru, ki pa iz stranke še ni bil izključen.

Sporazum z Grčijo

— Pariz, 11. sept. »Matin« zatrjuje, da je došlo med dr. Marinkovićem in grškim ministrom zunanjih del Karapanosom do načelnega sporazuma v vprašanju uprave na železniški progi Solun-Gjvgjelijia, ki je last naše države. Vrh tega je bil dosežen sporazum tudi v pogledu svobodne cene v Solunu.

Pred uveljavljanjem nettunskih konvencij

— Beograd, 11. septembra. Iz Rima poročajo, da je bilo na zadnjih sestankih med zastopnikom zunanega ministra dr. Šumenkovićem in italijanskim poslanikom Gallijem dogovorjeno, da bodo še tekom tega tedna izmenjane ratifikacijske listine o nettunskih konvencijah tako da bi konvencije s 15. septembrom stopile definitivno v veljavo. Zatrjuje se, da bo dr. Šumenković prihodnje dni odpotoval na Bled, da predloži nettunske konvencije kralju v sankcijo.

Policijske obsedbe zagrebških demonstrantov

Zagreb, 11. septembra. O priliki demonstracij po požaru v Seljačkem domu dne 27. avgusta je policija aretirala okrog 40 demonstrantov, čes da so klicali proti državi. Preiskava je trajala več dni, vendar pa policija ni mogla ugotoviti pravih krivcev. Zato je 30 aretirancev sumarično obsodila vsakega na 14 dni policijskega zaporu, danes pa jih je po prestani kazni izročila državnemu pravdnstvu v nadaljnje postopanje.

Obnovljena preiskava o žrtvah zagrebških demonstracij

— Zagreb, 11. septembra. Na zahtevo pokojnega Jerbića, ki je bil ubit o priliki znanih demonstracij v noči 22. junija v Zagrebu pred kavarno »Corzo«, je sodišče uvedlo preiskavo proti neznanim morilcem. Te dni so bili pozvani na zaslišanje razni osumljeni, med katerimi je bil prvi zaslišan policijski uradnik dr. Juraj Spiedler. Istočasno je sodišče tudi obnovilo postopanje v zadevi uboja obeh žrtev teh demonstracij Majcena in Bjeleša, ki sta bila očitno ustrlejena od orožništva.

Smrtna avtomobilska nesreča italijanskega generala

Bukarešta, 11. septembra. Italijanski general Rocca, ki se je mudil že več tednov v Rumuniji, je postal včeraj žrtev avtomobilske nesreče. Ko se je iz Bitesta vračal z avtomobilom v Bukarešto, se je avtomobil na nekem ovinku prevrnil in pokopal pod seboj vse potnike. General Rocca je ostal na mestu mrtve, sofer in dva sopotnika pa so težko ranjeni.

Preiskava o umoru Egidija Perica

Policija še ni zaključila svojih preiskav o umoru Egidija Perica in o drugih aferah, na katere se je preiskava zadnjih dni razširila. Pericovo smrt zakriva še vedno koprena, ker se zdi, da policija kljub svoj prvotni domnevi še nima varnih pravega storilca.

Včeraj in predvčerajšnjim so bile izvršene štiri nadaljne aretacije, ki pa niso v zvezi neposredno z umorom Egidija Perica, temveč s poprejšnjimi dogodki. Med drugimi je bil aretiran včeraj veliki čelnik Oriune inž. Marko Krajin, ki se je mudil prošli teden na sokolskem zlezu v Skopju in se je včeraj vrnil v Ljubljano. Na Vrhniku je bil aretiran neki po etnik, pri katerem so bile našli več neprijavitelne orožja. Tudi v Ljubljani je izvršila policija par hišnih preiskav, ki so pa menda ostale brez rezultata.

Danes dopoldne so na policijski direkciji nadaljevali z zasliševanjem priči. Med drugimi je bila zaslišana tudi soproga inž. Kranjca.

Nesreča Pole Negri

— Pariz, 11. sept. Pola Negri se je danes pri ježi ponesrečila. Njen konj se je splašil pred avtomobilom ter jo je vrzel raz sebe. Umemica je sedem ur ostala brez zavesti. Dobila je notranje poškodbe.

Iz policijske kronike

Samomorilna epidemija, ki je razsajala v polmernih in poletnih mesecih v Ljubljani, je sicer nekoliko pojenjala, toda včeraj je bil v zadnjem hipu rešen prvi kandidat smrti v jesenski sezoni. Snodi okoli 19.30 je naletel kurjač Miha Javornik iz deželne bolnice na nekoga obesena, ki je visel na ograji tik za bolnico. Javornik je naglo prerezel vrvice, na kateri je obešenec visel in posrečilo se mu je, da ga je v zadnjem trenutku rešil. Kandidat smrti je bil 32letni ključavničar in vojni invalid France B. Javornik ga je odvedel na bližnjo policijsko stražnico. Pri njem so našli štiri črnoobrobljena pisma, naslovljena na razne znance in sorodnike. B. je na policijski izjavil, da se hoče na vsak način preseliti na oni svet, pa naj ga še tako nadzorujejo in rešujejo.

Danes dopoldne se je skušal preseliti v večnost Josip V. Prerežal si je žile na roki. Njegov brat je pa pravočasno opazil nevarnost in ga rešil gotove smrti. Moža so gnale v smrt rodbinske zadeve. Ž ženo se boje ne razume in to mu je zagrenilo življenje.

Smolo je imel trgovski sotrudenik France B. iz Kranja. V nedeljo je bil v Ljubljani na sejmu in nalezel se je dobre kapljice preko mere. V parku pred sodnijo je zvečer utrujen in klopi zaspal. Ko se je zjutraj zbudil, je opazil, da mu

je izginila lepa nova listnica s 700 Din gotovine. Maček je bil torej hud.

Danes in včeraj je bilo na policijski prijavljenih nebroj večjih in manjših tatvin. Tatovi so kradli vse, kar se je le dalo, največ žrtev pa je bilo seveda med kolesarji. Tako sta bili kolesti ukradeni natakarju Adalbertu Kunčarju, zaposlenemu v kavarni »Evropa« in slaščičarskemu vajencu Ivanu Tvrdetu. Prvo kolo je bilo vredno 2000, drugo 800 Din. Tatvino kolesa je na policijski prijavil tudi sluga pri velikem županu Keržič. Na Vodniškovem trgu je spretel žepar izmakni branjevič Zagorki Jović denarnico z 800 Din gotovine, branjevič Antoniji Labernik iz Zvezde je pa neki uzmovič, ki ji je pripeljal jed. odnesel 80 Din. Ignacu Trampusu s Cernuš je bila ukradena z motornega kolesa listnica s 1000 Din. Ni pa izključeno, da jo je Trampus izgubil. Poleg tatvin je bilo prijavljenih tudi nebroj kolesarsko-prometnih in motornih nesreč, vse lažje značaja. Neki motociklist je imel pri karambolu 3000 Din škode.

Danes se je po Ljubljani razširila vest, da je včeraj popoldne kamniški vlak pri Jaršah skočil s tira. Informirali smo se in zvedeli, da je vest neresnična. Res je, da je včeraj pri premikanju v Jaršah na kmetijski skočila s tira lokomotiva, ki so jo ranžirali, in je bil promet začasno ustavljen. Posledice nezgode so pa hitro odstranili.

V bolnico so danes dopoldne pripeljali posestnikovega sina Slavka Omahna iz Dedindola, na katerega je pri sekamju drevca padel težak hloč in mu zlomil levo nogo.

»Poštna hranilnica, podružnica v Ljubljani« Zaradi pogreba pokojnega zavodnega direktorja bo blagajna te podružnice poslovala za stranke v sredo, 12. septembra samo do 12.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.
Devize: Amsterdam 0—22.815, Berlin 13.54—13.57 (13.555), Bruselj 0—7.9114, Budimpešta 0—9.9234, Curih 1094.1—1097.1 (1095.6), Dunaj 8.005—8.035 (8.02), London 275.7—276.5 (276.1), Newyork 0—56.90, Pariz 221.2—223.2 (222.2), Praga 168.7—169.07 (168.67), Trst 296.7—298.7 (297.7).
Efekti: Investicijski 0—88.5, Celjska 158—0, Ljubljanska Kreditna 128—0, Kreditni zavod 170—175, Večve 105—110, Ruše 265—285, Stavbna 56—0, Sešir 105—0.
Les: Tendencna nespremenjena. Zaključeni so bili: 3 vagoni tramov po kupčevih notih.
Deželni pridelki: Tendencna za žito nespremenjena. Zaključena sta bila 2 vagona pšenice.
ZAGREBSKA BORZA.
Devize: Dunaj 802, Berlin 13.555 London 276.10, Milan 297.70, Newyork 56.91, Pariz 222.2, Praga 168.67, Curih 10.956.
Efekti: Vojna škoda 438.
INOZEMSKA BORZE.
Curih: Beograd 9.1275, Dunaj 73.15, Budimpešta 90.55, Berlin 123.75, Praga 15.40, Milan 27.155, Pariz 20.28, London 25.195, Newyork 519.35.

Gospodarski krogi o oblastnih skupščinah

Kdo je kriv, da Slovenija plača 100 milijonov oblastnih davščin poleg ostalih direktnih in indirektnih dajatev državi? — Pritožbe proti sedanjemu sistemu oblastnih financ.

Na gospodarskem kongresu v Beogradu je poročevalec iz Slovenije, g. inž. Suklje, predložil referat o oblastnih financah, ki je zanimiv in poučen v toliko, da postavlja vprašanje oblastnih financ ponovno v ospredje. Za Slovenijo je to vprašanje življenjskega pomena. Naše kraje tarajo tako velike direktne in indirektno državne dajatve, da mora priti radi njih 100-milijonovskih oblastnih davščin, ki sta jih našim krajem naložila klerikalna oblastna odbora prej ali slej do gospodarske katastrofe.

Zato naj nam bo v splošnem interesu dovoljeno, da predložimo glavne točke poročila o oblastnih financah po beograjski Politiki. Tu citamo med drugim:

»Naše oblasti so prevzele od države obsežne agende, ne da bi bila prej država dolžila zadostna denarna sredstva. Zato so se pojavili znatni primanjkljaji, ki se morajo kriti z novimi oblastnimi davščinami in dokladi, kakor tudi s taksami. Res je, da so nadalje oblastne skupščine imele premalo časa na razpolago, da bi pravčasno sestavile svoje proračune za 1.1928 tako, da niso mogle niti pri najboljši volji proučiti vse svoje davčne moči, kaj šele da bi se spoznale v pogledu enotnega postopanja. Ako s tem nekoliko opravičimo letošnji kaos, moramo pa na drugi strani vendar naglašati, da je nevarnost, ki preti prihodnosti mnogo večja.

Kolikar nam je znano, še do danes ni pripravljen noben oblastni odbor svojega proračuna za 1. 1929. Se manj more biti govora o tem, da bi se oblastni odbori spozumeli glede enotnega sistema proračunov. Oddelek za samoupravne proračune se je letos potrudil, da pri odobravanju oblastnih proračunov nekoliko ublaži nekatere ostrižine, zlasti one, ki nasprotujejo pozitivnim zakonskim odredbam. Tako n. pr. je moravska oblast uvedla med tekoče oblastne doklade tudi 120% oblastno doklado na vsoto državnega neposrednega davka beneficiranih kakor tudi nebeneficiranih davčnih obveznikov, torej izrecno tudi na one neoposredne davke, ki so glasom čl. 82. fin. zak. za 1927-28. beneficirani s tem, da so avtonomne doklade pri teh davkih maksimirane na 25%. Ministrstvo financ je odobrilo proračun te oblasti s tem, da je treba upoštevati čl. 82. fin. zak. (To je edini glasoviti dr. Korošev člen, ki je oropal naše okrajne cestne zastope za milijone doklad in ki so jih plačevale prejšnja leta industrijska podjetja. Sama Trboveljska družba je prihranila s to klerikalno boniteto skoro 10 milijonov Din! Istočasno z zahrbnimi kapitalističnimi kupčijami pa prireja sedaj SLS »socialne dneve« za delavstvo...)

Mimogrede naj omenimo še to, da je ministrstvo financ odobrilo v nekem primeru tudi 360% oblastno doklado na neposredne davke, ki niso zaščiteni v navedenem členu fin. zak. Minister utemeljuje svojo odločitev s tem, da dotična oblast ni uvedla drugih doklad, ki bi obremenjevale gospodarstvo in edavčne obveznike, izjemski doklado, ki pada ravnomerno na vse. V ostalem ministrstvo odobrava doklade v višini 200, 240 in 290% neposrednih davkov.

Se nevarnejše od oblastnih doklad na neposredne davke so oblastne takse na osnovna produkcijska sredstva, kakor premog, električna struja, takse na produkcijo premoga, cementa, sode, karbida, torej takse, ki so pravcarke izvozne takse in izvozne carine. Saj imamo celo vrsto carinskih področij v mejah naše države, ki uničujejo konkurenčno sposobnost naše industrije in onemogočajo izvoz naših proizvodov. Najboljši dokaz nudi splitska oblast, ki je hotela uvesti na hidroelektrično energijo davščino v skupnem iznosu od 900.000 dinarjev, na vsako producirano tono cementa 5 Din, vrhutega pa še takse na produkcijo boksita in premoga. S tem je splitska oblast uvedla prikrito izvozno ceno.

Se nevarnejše od oblastnih doklad na neposredne davke so oblastne takse na osnovna produkcijska sredstva, kakor premog, električna struja, takse na produkcijo premoga, cementa, sode, karbida, torej takse, ki so pravcarke izvozne takse in izvozne carine. Saj imamo celo vrsto carinskih področij v mejah naše države, ki uničujejo konkurenčno sposobnost naše industrije in onemogočajo izvoz naših proizvodov. Najboljši dokaz nudi splitska oblast, ki je hotela uvesti na hidroelektrično energijo davščino v skupnem iznosu od 900.000 dinarjev, na vsako producirano tono cementa 5 Din, vrhutega pa še takse na produkcijo boksita in premoga. S tem je splitska oblast uvedla prikrito izvozno ceno.

Pisane zgodbe iz naših krajev

Prpičeva tolpa v zaporu. — Alarm zaradi dekleta. — Osveta ljubosumne Črnogorke.

Vsem je še v spominu veliki proces v Zagrebu proti prosluti tolpi Prpiča Malega, ki je končal po večtedenskem zasliševanju z razglasitvijo smrtnih obsodb nad sedmimi obtoženci. Prpičevi tovariši so se, kakor se zdi, že sprijaznili s svojo usodo in mirno čakajo zadnje ure pod vešali. Roparji so vsi zaprti v sodnijskih zaporih na Zrinjevcu. Na smrt obsojeni člani Prpičeve tolpe se dobro zavedajo, da ni nobene nade več na pomilostitev. Med člani pa vlada veliko sovraštvo do Prpiča Malega, tega nekak tako junaškega voditelja cele roparske tolpe, kateremu so vsi pokorno in zvesto služili in brez pomisleka izpolnjevali njegova povelja. Sovražstvo izvira iz časa, ko so preiskovalni sodniki zasliševali roparje in ko so ti stali pred porotniki. Tedaj je Prpič Mali izdal vse svoje tovariše in hotel samega sebe oprati s tem, da je zvrnil vso krivdo na svoje pomagače. V resnici je bil pa ravno Prpič tisti zli duh med roparji, ki je povzročil smrt marsikaterega ubogega seljaka, ki so ga roparji najprej oropali in potem na Prpičevo povelje umorili, da bi ne mogel biti priča njihovega zverinskega dejanja. Prpiča Malega so do nedavnega pustili s tovariši vsako jutro na dvorišču kaznilnice, da bi se osvežili na prostem. Seveda so roparji bili navajeni na gorski zrak in neomejeno svobodo, zato so skoraj vsi oboleli v tesnih

prostorih svojih celic in lotila se jih je jetika. Te dni so obsojenci kakor običajno odšli jutraj na izprehod po kazniškem dvorišču. To priliko so izrabili Prpičevi tovariši, da so svojega nekdanjega voditelja dejansko napadli. Trije so planili na telesno šibkejšega Prpiča in ga hoteli ubiti, čeprav imajo na nogah težke okove. Nekateri so tudi pobrali na dvorišču ležečo opeko in jo metali na Prpiča, kateremu so jetničarji priskočili na pomoč in ga komaj rešili pred razjarjenimi tovariši. Od tega dne se Prpič ne izprehaja več z drugimi roparji, temveč ga vodijo na izprehod samega, ali pa v spremstvu njegovega tovariša Prpiča Čige. Prpiča so tudi premeštili v varnejšo celico v notranjosti kaznilnice. Jetničarji nadzorujejo dnevno trikrat vse celice, v katerih so roparji zaprti. Jetničarji pregledajo pod, stene in železne mreže na oknih. Pred celicami v hodnikih hodi podnevni ponoči vojaška straža z nabiti puškami. Prpičeva celica pregledajo stražniki posebno natančno. Roparji se zadnje čase vedejo napram jetničarjem zelo predrzno, češ, saj nam je vseeno, če nas obesite danes ali jutri. Prpič Mali je postal molčeč in zdi se, da nima več upanja na pomilostitev ter čaka samo še justifikacije.

Iz Subotice poročajo, da je nedavno izginila iz vasi Petrovo selo 15-letna

Margareta Takač, ki je bila nameščena v trgovini Marka Polaka. Ker se devojka le ni pojavila, so se po vasi razširile govorice, da so jo umorili židje, ker rabijo krščansko kri za temelj novega židovskega svetišča v Senti. Zato je zavladala med vaščani velika razburjenost in v noči od četrta na petek so seljaki vdrli v hišo trgovca Polaka, mu razbili vsa okna in hoteli masakrirati tudi žida samega. Trgovcu so prišli na pomoč orožniki in razgnali besne seljake. Ko je orožništvo stražilo trgovčovo hišo, se je nenadoma pojavila izginula deklica v spremstvu stražnika. Bila je oblečena v moško obleko in bila je slaba in blede. To je povzročilo nove govorice, da so ji židje puščali kri. Deklica je bila tako slaba, da je niso mogli zaslišati. Ko je dekle okrevalo, je izjavilo, da je samo zapustilo Polakovo trgovino in je trgovec popolnoma nedolžen. Deklica je hotela spremeniti službo in oditi v sosedno občino k nekemu trgovcu. Oblekla se je v moško obleko in blodila kakih deset dni okoli brez hrane in denarja. Hranila se je s sadjem in zelišči ter je zato tako oslabela. Policija je uvedla preiskavo, da najde tistega, ki je širil vasi govorice, ki so podpirale versko mržnjo do židov, ker je to dejanje kaznjivo.

Iz Sarajeva poročajo o razburljivem prizoru, ki se je odigral predvčerajšnjim pred oficirskim domom. Pred oficirskim domom se je pojavilo dekle, ki je nemirno stopalo sem in tja. Nenadoma je stopil iz doma vojak in krenil nič hudega sluteč v mesto. V tem trenutku se mu je približalo dekle in naperilo nanj samokres. Vojak je ob stal več začuden, devojka ga je pa opsovala in po kratkem obračunavanju je sprožila. Krogla ni zadela. Ko je dekle pritisnilo na petelin drugič, je orožje odpovedalo. Prihitel je stražnik in aretiraj vojak in atentatorko, za katero se je izkazalo, da je Milica Brčanović iz Piperja v Črni gori. Vojak se pa piše Radović in služi pri 22. artiljerijskem polku. Radović je spoznal pred leti Milico in med njima se je razvilo intimno ljubavno razmerje. Potem je odšel k vojakom in je pozabil na svojo ljubico. Ni ji pisal, niti ji ni sporočil, da je ne mara več. To postopanje je devojko razburilo in sklenila je, da se osveti. Odsla je v Sarajevo z namenom, da ustreli nezvestega ljubčka. Njena se ji ni posrečila in sedaj preiščuje v sarajevskem zaporu o moški zvestobi in nezvestobi.

Dr. Karel Šavnik

Danes zjutraj je umrl direktor podružnice Poštne hranilnice v Ljubljani, bavši finančni delegat dr. Karel Šavnik. Bolehal je že nad leto dni na težki želodčni bolezni, a kljub temu je opravljal naporno službo vestno in marljivo. Pred mesecem je moral leči in je opravljal svojo službo še v postelji. Tajnik Poštne hranilnice mu je dnevno referiral o tekočih uradnih poslih. V petek je pokojni podpisal zadnji uradni akt že na smrt bolan.

Dr. Karel Šavnik je bil rodom iz znane rodbine Šavnikov iz Kranja. Rojen je bil l. 1874 v Kranju. Srednje šolo je posejal v Kranju in Ljubljani, kjer je l. 1892 tudi maturiral. Nato je nadaljeval študije na visoki šoli v Gradcu in končal juridično fakulteto z odličnim uspehom. L. 1897 je bil promoviran doktorjem prava.

Mladi pravnik je stopil takoj v državno službo v Gradcu kot finančni konceptni praktikant. L. 1899 je prišel iz Gradca v Ljubljano in zavzel mesto provizornega davčnega nadzornika. Še isto leto je bil razrešen svoje službe v Ljubljani in imenovan za davčnega inšpektorja v finančnem ministrstvu na Dunaju. V finančnem ministrstvu je služboval do l. 1927. Napredoval je v tem času izredno hitro, njegova visoka uradniška kariera je bila skoraj edinstvena med slovenskim uradništvom. Od vstopa v dunajsko ministrstvo je napredoval neverjetno hitro preko ministerjalnega koncipienta, tajnika nadsvetnika in slednjih do sekcijskega svetnika v finančnem ministrstvu, na katero mesto je bil imenovan l. 1916.

Po prevratu se je dr. Šavnik vrnil v Slovenijo in stavil svoje odlične sposobnosti kot finančni strokovnjak na razpolago takratni Narodni vladi. Leta 1919 je bil imenovan za šefa delegacije finančnega ministrstva v Ljubljani. Ostal je na tem mestu osem let do leta 1927, ko je bil v aprilu imenovan za načelnika proračunskega oddelka v generalni direkciji računovodstva v Beogradu. Ostal pa je na tem mestu le par mesecev, ker se je že v juniju istega leta preselil zopet v Ljubljano, kjer je bil imenovan za direktorja podružnice Poštne hranilnice.

Omenil smo že, da je bil pokojnik priznan strokovnjak v finančnih zadevah in so ga kot takega v finančnih krogih posebno visoko cenili. Napisal je več znanstvenih razprav, med katerimi so najvažnejše »Naš zakon o glavni kontroli«, ki je izšel v Slovenskem pravniku l. 1923, »Sedanjost in bodočnost finančne uprave«, v Trgovskem listu l. 1923, samostojna brošura v samozaložbi »Zakaj se ljudje upirajo dohodnini?« v irilici pisana razprava »Organizacija finančne uprave v oblastih in srezih«, v Zborniku znanstvenih razprav juridične fakultete objavljena študija o »Pravni funkciji številke v budžetu davčnih dohodkov« in študija »Pravnik v finančni upravi«, publicirana l. 1926 v Slovenskem pravniku. Razen teh del je pokojni napisal še nebroj drugih manjših in večjih člankov, razprav, tihočih se povštni finančne vede.

1. maja l. 1927 je bil dr. Šavnik imenovan za honorarnega profesorja za finančno upravo pooblaščen na juridični fakulteti naše

univerze. Kot uradnik je bil nad vse priljubljen šef, izredno dober in koncilijanten ter pravičen predstojnik. Osebe, ki mu je bilo podrejeno, globoko žaljuje za njim. V zasebnem življenju je bil pokojnik skromen in splošno priljubljen. V prostem času se je največ bavil s finančnimi študijami in sportom. Njegova najpriljubljenejša zabava je bil lov in ribolov.

Pogreb bo jutri ob petih popoldne v Kranju, kamor prepeljejo pokojnikove zemске ostanke. Bodi mu lahka domača zemlja! Težko prizadeti rodbini naše iskreno sožalje!

Velik uspeh pokrajinske razstave

Včeraj je bil zadnji dan letošnje pokrajinske razstave in ker so razstavljalci vedno še pospravljali svoje vzorce, je bil tudi poset razstave manjši, kakor običajno. Ljubljancem so se pridno poslavljali od raznih atrakcij in seveda tudi od dobre kapljice. Včeraj je posetil razstavo ravnatelj zagrebskega velesejma g. Safranek, ki je pa prišel prepozno, da bi videl, kako veliko zanimanje je vladalo v Sloveniji in tudi po drugih krajih države za jesensko prireditve našega velesejma.

Letošnja pokrajinska razstava je zaključena. Točnih podatkov o njenem uspehu še nimamo, vendar pa lahko rečemo, da je morali, pa tudi gneti uspeh presenetil celo največje optimiste. Pomisliti moramo samo, da je znašalo število posetnikov okroglo 100.000 in da je bilo sklenjenih mnogo kupčij, zlasti v poljedelskih strojih, motorjih, pohištvu, radioaparatih in radiopotreščinah itd. Velik uspeh je doseglo tudi naše mlado društvo Zoo, ki je imelo na svoji razstavi ves čas polno obiskovalcev. Dvdomno največji moralni uspeh pa beleži jubilejna kmetijska razstava, ki je tudi največ pripomogla, da je bilo število posetnikov jesenske prireditve našega velesejma tako ogromno. Še nobene velesejske prireditve ni posetilo toliko naših kmetovalcev, kakor letošnja pokrajinska razstava. Zato gre aglini Kmetijski družbi z njenimi marljivimi podružnicami vsa čast in priznanje. Med kmetijskimi strokovnjaki, ki si največ prizadevajo, da pride med našim kmetijstvom na eni ter industrijo, trgovino in obrtno na drugi strani do popolne solidarnosti in tesnega sodelovanja, naj omenimo zlasti tajnika Kmetijske družbe g. ing. Laha in njenega predsednika gosp. Sancina. Je pa še cela vrsta drugih kmetijskih strokovnjakov, ki požrvalno sodelujejo za gospodarski solidarizem v Sloveniji in pripravljajo nam vsem lepšo bodočnost. Njim in aglini velesejski upravi na čelu s predsednikom g. Bonačem in ravnateljem g. Dularjem se ima velesejem zahvaliti, da je njegova jesenska prireditev tako dobro uspeła. Ljubljanski velesejem je lahko ponosen na dosedanje delo, a tudi v bodočnost lahko zre mirno, kajti njegovi uspehi so najboljša jamstvo, da se bo od leta do leta izpopolnjeval in da bo krog njegovih prijateljev vedno večji.

Velika tombola Sokola I.

se vrši
v nedeljo 16. sept. ob 15. uri
(3. uri pop.) na Kongresnem trgu.

Celjska porota

IZID PRVIH DVEH RAZPRAV.

Janez Omerzu je dobil tri leta težke ječe. Porotniki so soglasno potrdili vprašanje uboja. — Ludvik Pakj je bil obsojen na 6 mesecev težke ječe. Porotniki so potrdili vprašanje uboja in tudi vprašanje, da je Pakj uboj izvršil v pijanosti, zato je bila izrečena nizka kazen.

GOLJUFJE IN PONEVERBE

Danes sta se zagovarjala Vitor Petrovič, 27 letni ključavničarski pomočnik iz Gradišča pri Ptuj in Adela Mostar, 21 letna čipkarica iz Dvora pri Novem mestu, obtožena, da sta ogoljufala veliko število oseb za znatne zneske.

Viktor Petrovič je znan kot skrajno premeten in nevaren goljuf, ki je tri leta izvrševal razne goljufije na škodo podeželskega prebivalstva. Klatal se je po tu in izmozmstvu in obrtoma izvajal svojim žrtvam denar. Skrival se je vedno pod menjačimi se tujimi imeni in se znal spretno izogibati varnostnim organom. Znal je tako prepričevalno govoriti, da si je na mah osvojil žrtve, katere si je izbral, imel je pri njih neomajano zaupanje, da so mu izročali težko prislužen denar, da čisto so si celo izposojevale denar in ga izročale sleparju. V Sloveniji je oškodoval 12 oseb za 14.683 dinarjev, v Avstriji pa 40 oseb za 15.000 dinarjev. To karijero je začel v Avstriji, v Gradcu, kjer se je izučil ključavničarske obrti. Ker mu pa ni prijala, se je vrnil po vojni na verzišništvo v živil in prišel kmalu v navzkrižje z zakonom. Opustil je to in se začel baviti s prodajo srečk kot zastopnik bank, ki so organizirale prodajo teh srečk po deželi. Petrovič je bil zastopnik pri bančnih podjetjih Josip Kugl & Co., Eugen Steiner in Hipotekarne eskomptne družbe na Dunaju. Na potovanjih je se seznanil z Adelo Mostarjevo, ki je služila tedaj v Celovcu kot sobarica. Bila je do časa, ko se je seznanila s Petrovičem, pridna in poštena, tedaj pa je začela izostajati pomoči in bila končno iz službe odpuščena. Odslej je hodila vedno s Petrovičem, s katerim sta morala kmalu zapustiti Avstrijo, ker so njima postala tla prevoča.

Tudi v Sloveniji sta začela isti posel. Razpečevala sta srečke, takozvano ratno število. Petrovič je prevzel zastopstvo tvrdega Jakob C. Zumbulovič in ustanovil v Ljubljani podružnico pod imenom Rudolf Petrovič. Na potovanjih se ni brigal toliko za prodajo srečk, pač pa je spraševal razne osebe za posebnosti teh srečk, zlasti za one, ki so bili v zaostanku z obroki. Te je obiskal in se predstavil kot kontrolor banke in zahteval predložitve srečke. Ko je

papirje pregledal, je izjavil, da je srečka zadela večji ali manjši znesek, katerega pa banka ne more izplačati, ker niso vsi obroki plačani. Pripravil je vsakogar, da mu je izplačal zaostali znesek in mu izročil papirje. Obliubil je, da bo prinesel dobitek sam osebo. Seveda so stranke zastopale čakale na Petroviča in dobitek.

Imel je pri sebi razne legitimacije in uporabljal vsakokrat ono, ki mu je najbolj prijala. Nekaterim posestnikom hstin je zastarjal, da so papirji na borzi poskočili in da morajo doplačati. Temu doplačilu se lahko izognejo, ako takoj poravnajo njemu v roko zaostale obroke. Poleg teh manipulacij si je izposojeval 1 denar, za katerega je dajal v jamstvo ničredne prospekte. Na ta način je ogoljufal 6 oseb.

Petrovič priznava delno te goljufije, Mostarjeva pa zanika vsako krivdo, vendar je dokazano, da je vedela in sodelovala pri njenih manipulacijah in da se je izdajala za njegovo ženo. O izidu bomo poročali.

Najcenejši nakup vseh šolskih potrebščin in šolskih knjig

M. Tičar Ljubljana

Beležnica

KOLEDAR.

Danes: Torex, 11. septembra 1928. Katoličani: Prot, pravoslavni: 29. avgusta, Hiljant.

Današnje prireditve.

Kino Matica: V vrtincu ljubavi.

Kino Ideal: Laura kot rekrut.

Razstava četrte generacije v Jakopičevem paviljonu.

Dežurne lekarne.

Danes: Bohine na Rimski cesti in Levstek na Resljevi cesti.

— **Državni prvak v Ljubljani.** Kakor doznavamo, se vrše med SK Concordijo in ASK Primorjem pogajanja glede odigranja ene hazenske tekme v Ljubljani, in to predvidoma dne 23. t. m. Pozdravljamo to nadaljevanje tako lepo uspešne otvoritve jesenske hazenske sezone v Ljubljani.

Dragi Pepe iz uredništva!

Čital sem, da so nehali graditi drugi tir na progi Zagreb-Beograd radi pomankanja denarja.

Ti pa, ki spadaš med državotvorne elemente, boš gotovo vedel, ali je res, kar pravijo o tem na verodostojnem mestu.

Pravijo, da so zgradili amputaši drugi tir le do meje bodoče Velike Srbije, naprej do slovenske meje kajni zgraditi tretjo železnico. Normalni tir ostane. Tega bodo rabili za vlake s salonskimi vozovi ter za turistične vlake, ki bodo po četrtinski ceni prevažali mastdarmturiste iz Slovenije v Beli grad. Namesto drugega tira pride preko Hrvaške poletje normalne, ozkotirna železnica. Po tej ozkotirni železnici bodo vozili vlaki, ki bodo izključno le za enokopravne prečane. Pravijo, da je bila že posebna komisija iz Trdnega grada v Ljubljani in je baje tudi že nakupila za to progo tir, ki leži v strugi naše Ljubljanice. Kar bo pa tira še manjkalo, bodo dobili Francuzi, kamor je tudi že odpotovala druga komisija iz Trdnega grada.

Poleg omenjenih dveh tirov pa zgrade še stezo, ki bo služila nujnemu osebnemu prometu, posebno onim, ki nemojo vremena ter hočejo priti v Trdni grad brez nezdod. Pravijo tudi, da zgrade na obmejni postaji Velike Srbije zavarovalnico. Pri njej bodo lahko potniki prečani, ki bodo potovali v Beli grad, zavarovali svoje življenje in v kosti. Ta zavarovalnica pa bo imela poseben oddelek za hegemoniste. Tem bo posojala za čas potovanja po Hrvatski parabelumpistolet.

Prosim Te, dragi Pepe, povej mi, po katerem tiru boš Ti potoval, kadar jo mahneš v Trdni grad in ali je vse to res.

Kronski vpokojenec.

Prosveta

Otvoritev gledališke sezone. Narodno gledališče odprlo sezono prihodnjim teden s Shakespearejevo dramo »Romeo in Julija« v režiji g. prof. Šesta. Prihodnji dve premijeri, ki bosta sledili prvi v predsedku nekaterih dni, sta Cankarjeva farsa »Pohujšanje v dolini šentflorjanski« v novi režiji g. Milana Skrbinska (in v popolnoma novi zasedbi) in pa Klabundova po kitajski pravljici predelana igra »Krog s kredom« v Zupančičevem prevodu in v režiji g. Cirila Debevca. Dekoracije za vsa tri dela je izdelal g. Vlačav Skružny ml.

Gostovanje Šentjakobčanov v Rogški Slatini. V soboto dne 15. septembra gostuje Šentjakobski gledališki oder v zdraviliškem domu Rogška Slatine s sijajno trijezno Molnarjevo komedijo »Igra v graju«. Komedija je dosegla vsled svoje zabavne duhovite vsebine izredne uspehe. To je tretje gostovanje Šentjakobčanov v Rogški Slatini. Upamo, da bodo gostje v obilnem številu posetili predstavo, da podkrepijo kulturna stremjenja teh idealnih borcev za umetnost.

Koncert berlinskega simfoničnega orkestra v Ljubljani. V petek 21. t. m. koncertira v Ljubljani berlinski simfonični orkester (72 godbenikov), ki izvaja simfonične skladbe skladateljev: Čajkovski, Reger in Strass. Vstopnice pridejo v prodajo prihodnje dni v Matici knjižarni.

Glasbena šola v Kranju (podružnica Glasbene Maticе) ima vpisovanje v ponedeljek in torek, 10. in 11. t. m. od 17. do 19. ure. Redni pouk se prične dne 17. t. m. Poučujejo se: solopetje, mladinski in dijaški zborovo petje, klavir, gosli, viola, čelo ter glasbena teorija in harmonija. Podrobnosti na pojasnila daje vodstvo šole.

DARUJTE PODP. DRUŠTVU SLAPIN, LJUBLJANA, WOLFOVA UL. 12.

Kalvarija

Matičičeva bojna igra se na splošno zahtevo ponovi v soboto in nedeljo 15. in 16. septembra, vsakokrat ob 8. zvečer na Kodelevem.

Dnevne vesti.

— Dr. Korošec in Sokoli. Klerikalizem je znan kot najhujši sovražnik Sokolstva in človek bi mislil, da mora dr. Korošec kot glavni eksponent slovenskega klerikalizma v tem sovražstvu prednjačiti svoji gardi. Toda klerikalci so že od nekdaj mojstri v dvojni morali in kadar jim kaže, znajo biti na jeziku celo prijatelji Sokolstva. O tem priča brzojavka, ki jo je poslal dr. Korošec starosti župe kot pozdrav Sokolom ob pokrajinskem zletu. Ta značilna brzojavka se glasi: »Ker me zadržujejo važni državni posli, žal ne morem prisostvovati proslavi. Prosim, da izvolite v imenu kraljevske vlade sporočiti milim gostom in našim vrlim Sokolom ob njihovem zletu v svetli prestolici Dušanovega carstva najlepše pozdrave. V Beogradu je torej dr. Korošec pod pritiskom razmer prijatelji Sokolstva, v Sloveniji pa njegovi pristaši Sokole sovražijo in preganjajo, kjer le morejo.

— Proforski kongres na Sušaku. Za glavno skupščino Proforskega društva in kongres profesorjev na Sušaku se vrše velike priprave. Priglasilo se je že mnogo profesorjev. Udeleženci bodo imeli znižano vožnjo.

— Vpokojitev ravnatelj in profesorjev srednjih šol. V prosvetnem ministrstvu je pripravljen nov ukaz o vpokojitvi ravnateljev in profesorjev srednjih šol. Ukaz bo te dni predložen kralju v podpis.

— Reorganizacija prometne službe. V prometnem ministrstvu so sestavili nove pravilnike o reorganizaciji posrednih panog prometne službe. Pravilniki so že stopili v veljavo.

— Udeležence velike skupščine Družbe sv. Cirila in Metoda, ki se vrši 16. t. m. v Novem mestu, je dovoljena polovična vožnja od 14.—18. septembra. Za skupni obed se je priglasilo do 13. t. m. pri ženski C. M. podružnici v Novem mestu. 668-n

— Beograjska in zagrebska drama v Pragi. Beograjska in zagrebska drama pripravljata supno gostovanje v Pragi, za katero je že določen program. Od jugoslovenskih pisateljev pridejo v postev Branislav Nušić z »Narodnim poslancom«, Krleža z »Agonijo«, Ogrizović s »Hasan Aginovic in Koros« z »Požarom strasti«. Gostovanje bo najbrž v prvi polovici oktobra in sicer v Narodnem in Vinohradskem divadlu.

— Zveza slovenskih vojakov Ljubljana-Moste je priredila na praznik 8. in v nedeljo 9. septembra t. l. Matičičovo bojno igro »Kalvarija« na Kodelevem. Občinstvo je že do 8. ure napolnilo vse prostor in nestrno pričakovalo začetka. Igralci, kakor tudi igralke v glavnih vlogah so podali igro brezhibno, kar je občinstvo naravnost fasciniralo ter jim je navdušeno poskalo. Prisoten je bil tudi pisatelj g. Matičič sam, ter ga je občinstvo burno pozdravljalo. Poklonili so mu lep lovorjev venec. Vojni kurat g. Bonac je v krasnem govoru orisal pomen proslave 10letnice sklenitve miru in osvoboditve neodrešenih bratov. Prireditelji so pokazali vzorno disciplino kakor na odru, kjer jih je vodila izkušena roka režiserja g. Poženela, tako tudi rediteljstvo, katero je imelo mnogo opraviti, ker se je prireditelj vršila na prostem. Podrobno o cenah se priobčimo. Na splošno zahtevo se igra ponovi v soboto 15. in v nedeljo 16. t. m., vsakokrat ob 8. zvečer, na kar že danes opozarjamo.

— Drž. strokovna šola za puškarstvo v Kranju. Vpisovanje učencev v I. letnik kakor tudi v ostale letnike se vrši v dnevih od 10. do inkl. 13. t. m. vsak dan od 9. do 12. in popoldne od 14. do 16. ure v ravnateljstvu pisarni zavoda. Učenci, ki se prijavijo na novo, naj pridejo v spremstvu roditeljev ali njih namestnikov in naj prinesejo zadnje šolsko izpovedilo, rojstni in krstni list in domovnico. Vsak učenec mora plačati po čl. 198. fin. zakona za leto 1928 —1929 Din 20 takse v fond za zdravstveno zaščito učencev. Te takse bodo oproščeni učenci, ki bodo predložili ubožni list. Šolska maša je v soboto dne 15. t. m. ob 9. uri v gimnazijski kapeli. Redni šolski pouk pa se prične v ponedeljek dne 17. t. m. ob 8. uri.

— Vreme. Barometer je sicer nekoliko padel, vendar je pa vreme še vedno stanovitno lepo. Včeraj je bilo oblačno samo v Zagrebu in Splitu, povsod drugod pa lepo. Povprečna temperatura znaša v naši državi 30 stopinj, kar je za ta letni čas redek pojav. V Beogradu je bilo včeraj 34,4. v Skoplju 33, v Splitu 31, v Zagrebu in Dubrovniku 30, v Ljubljani 29,1, v Mariboru 28 stopinj. Poslabšanja vremena do mlaja, ki bo v petek, ni pričakovati. Če se pa ob mlaju vreme ne izpremeni, utegne biti še ves september lep. Danes zjutraj je kazal barometer v Ljubljani 765 mm, temperatura je znašala 14,6.

— Avtomobilska nezgoda v DM v Polju. Včeraj smo poročali o zagonetni nezgodi, ki se je pripetila v D. M. v Polju, kjer sta z drvečega avtomobila skočila ključavničar Edvard Rešek in 15letna Marija Dimnikova. V našem uredništvu se je danes dopoldne oglasil dotični šofer in izjavil, da on v Jančetičovi gost. ni popiljal, marveč je bil tam službeno, ker je peljal svate k poroki. Tudi ni povabil Reška in Dimnikove v svoj avto in sploh ne ve, da bi se bila pripetila nesreča. Oba sta se najbrž sama neopaženo obesila na voz in nato v diru skočila z njega.

— Društvo jugoslovenskih akademikov v Ptuj. V soboto dne 15. septembra ob osmih zvečer se bo vršilo predavanje v Narodnem domu. Predava odvetniški koncipient g. Juraj Sluga o »Štefanu Radiću in hrvaškem kmetnem pokretu«. Vabljeni prijatelji društva. — Odbor.

Iz Ljubljane

—lj Sadna razstava na veleselju. V informaciji onim, ki bi radi kupili sadje, zlasti dobra jabolka za zimsko, sporočamo, da odpotuje te dni posebna komisija strokovnjakov v razne kraje Slovenije, da se prepriča, če je mogoče zbrati za sadno razstavo na veleselju dovolj sadja. Če bo komisija uspešno izpolnila svojo nalogo, se bo vršila sadna razstava na veleselju istočasno z veliko razstavo tiska, ki jo prireditelja Savez grafičnih delavcev in ljubljanska sekcija JNU. Ta zanimiva razstava se bo vršila od 7. do 21. oktobra.

—lj Kaj je z avtobusno zvezo s pokopališčem pri Sv. Križu? Pišejo nam: Mestna občina je uvedla avtobusno zvezo z nekaterimi kraji v okolici Ljubljane, pozabila je pa na pokopališče pri Sv. Križu, kar bi se po našem mnenju ne smelo zgoditi. Dan za dnem se vrše pogrebi, grobove svojcev obiskuje vsaki dan na stotine ljubljancov, ki morajo hoditi daleč od mesta v vročini ali ob slabem vremenu. Koliko je starih ljudi, ki bi radi šli na pokopališče, pa je tako oddaljeno, da ne morejo. Ali res mestna občina ne uvidi, da bi bila avtobusna zveza s pokopališčem nujno potrebna in da je že skrajni čas, da se to pereče vprašanje reši? Mestna občina naj vpraša prebivalstvo mesta, pa se bo prepričala, da je potrebna v prvi vrsti avtobusna zveza s pokopališčem pri Sv. Križu.

—lj Pri javni borzi dela v Ljubljani je v času od 2. do 7. septembra 1928 iskalo delo 607 moških in 192 žensk, skupaj 799 brezposelnih. Prostim mest je bilo 182 moških in 19 žensk, skupaj 201. Posredovanje se je izvršilo 49 moških in 11 žensk, skupaj 60. Odpotovalo 129 moških in 8 žensk, skupaj 137, odpadlo pa je 1 moški brezposeln. — Delo išče: moški: 2 manipulanta za lesno stroko, 2 ekonoma, 1 rudar paznik, 2 rudarja, 1 vrtnar, 1 pečar, 15 steklarjev, 1 kamnosek, 3 zlatarji, 5 kovačev, 15 stavb. ključavničarjev, 9 kleparjev, 9 železostrojarjev, 14 železolarjev, 19 stroj. ključavničarjev, 2 elektromonterja, 1 puškar, 14 mizarjev, 5 kolarjev, 5 žagarjev, 1 graver vulkanizer, 8 usnarjev, 4 sedlarji, jermenarji, 1 tkalec, 2 tapetnika, 17 krojačev, 22 čevljarjev, 3 slamičarji, 3 knjigovezi, 5 mlinarjev, 5 mesarjev, 17 pekov, 4 natakarji, 5 zidarjev, 3 dimnikarji, 4 tesarji, 14 strojniki, kurjačev, šoferjev, 22 pisar. slug, 25 trgov. pomočnikov, 5 knjigovodij, 4 trgov. potniki, 28 zaseb. uradnikov, 1 godbenik, 1 boln. strežnik, 1 geometer, 1 novinar, 1 kino-operater, 28 klapcev, 17 pomoč. delavcev, 57 dinarjev, 5 vajencev; ženske: 17 pisar. moči, 2 kontoristkinji, 9 prodajalk, 3 natakarice, 7 šivilji, 1 šivilja za perilo, 14 šivilji za slamnike, 2 šteparice, 1 črkoslikarica, 8 pletilk, 3 tkalke, 12 tovar. delavk, 36 dinaric, 47 kuharic, služkinj, postrežnic, 6 vajenk. Delo je na razpolago: moškim: 5 kovinarjem, 5 pleskarjem, 6 črkoslikarjem, 3 mizarjem, 2 piljarjem, 6 elektromonterjem, 2 kleparjema, 1 tapetniku, 7 čevljarjem za šivano delo, 3 mlinarjem, 1 kamnoseku, 4 hlapcem, 9 zidarjem, 12 tesarjem, 70 navadnim delavcem, 9 vajencem; ženskam: 1 vzgojiteljica za francoski jezik, 2 špulerice, 1 hotel sobarici, 3 natakaricam, 2 služkinjam, 1 kmetički dekli.

—lj Vidovčev klub v Ljubljani otvori 1. oktobra svoje običajne večerne tečaje, kjer se predavajo vsi gimnazijski predmeti in jeziki po po prvostopskih predavateljih. Prijave ter ev. informacije je vpsolati najkasneje do 15. tm. na naslov kluba, Šola na Ledini.

—lj Državna šolska poliklinika začne z rednim poslovanjem dne 15. septembra. Splošni ambulatorij posluje vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne, posvetovalnica za roditelje pa v torkih, četrtkih in petkih od pol 4. do 5. ure popoldne. Zdravljenje pri specialnih prične s 1. oktobrom.

—lj Neresnična vest. V petek dne 31. avgusta smo poročali, da je zagrebska policija aretirala trgovca Franca Mumalterja iz Bozna na Tirolskem, ker je baje ing. Bohnerju iz Innsbrucka ušel z menico 40.000 Din. Vest pa ne odgovarja resnici in kakor smo se informirali je dokazal g. Mumalter pri državnem pravdniku in na policijski alibi. Med njim in ing. Bohnerjem je nastal samo nesporazum. S tem lojalno popravljamo krivico, ki smo jo sicer nehoti prizadeli trgovcu Mumalterju.

—lj Velika tombola Sokola I. se vrši v nedeljo dne 16. septembra na Kongresnem trgu in prosimo cenj. občinstvo, da si pravočasno nabavi srečke. Darila so zelo dragocena in se vsakomur nudi, da se s to igro osreči. 669-n

Iz Celja

—c Proka. V soboto sta se poročila gđc. Ivana Kolšek, hčerka čevljarškega mojstra in hišnega posestnika g. Martina Kolška s ključavničarskim mojstrom g. Ivanom Drstvenškom iz Sevnice. Čestitamo!

—c Smrtna kosa. Na griži sta umrla v celjski bolnici 70-letna viničarka Marija Smole iz Lekmarji in 69letni posestnik Stefan Sivka. V vas Lekmarje je zanesel težko grižo neki vojak, ki je prišel na dopust. — Obolelo je za epidemijo veliko oseb in je umrljivost dosegla 50 odstotkov. — Dalje sta umrla v bolnici 66letni sedlar Andrej Stojan iz Hrušovca pri St. Jurju in 22letna šivilja Josipina iz Škofje vasi.

—c Celjsko pevsko društvo prične danes 11. t. m. v Narodnem domu s pevskimi vajami.

—c Glasbena Matica v Celju je podaljšala sprejemni termin gojencev do preklica.

Podrobnosti o strahoviti katastrofi pri Milanu

Gledalcem se je zdelo, da je udarila strela med nje. — Številno človeških žrtev je doseglo že 21, a trije ranjenci se boré s smrtjo

O strahoviti nesreči, ki se je v nedeljo pripetila na dirkališču v Monzi pri Milanu, smo včeraj poročali med brzotlačnimi vestmi. Sedaj šele prihajajo na dan razne podrobnosti o katastrofi, ki pričajo, da je bila to ena največjih nesreč, kar jih je v zadnjem času doživela Italija.

DIRKALIŠČE V MONZI IN POTEK DIRKE.

Dirkališče v Monzi je bilo zgrajeno pred šestimi leti. Zgrajeno je bilo za najtežje in najhitrejšje dirke. Vsa dirkalna proga je asfaltirana in gladka kot brušeno steklo. Tik pred tribunami teče približno tri kilometre dolga proga, ki pa ima nevarne ovinkne. Baš sredi te proge se je pripetila strahovita nesreča. Progo loči na tem kraju od občinstva 3 metre široka trata, nizka žična ograja in približno 3 metre širok jarek. Občinstvo je stalo na peščenih tleh pred tribunami.

V nedeljo se je na dirkališču vršila velika mednarodna dirka za nagrado Evrope. To je bil eden najvažnejših sportnih dogodkov v Italiji. Iz vseh krajev Italije so prihajali številni gledalci, mnogo jih je prišlo tudi iz Francije in drugih krajev. Na dirkališču je bila zbrana odlična milanska družba, dame v najnovejših in najelegantnejših jesenskih toaletah. Množica je z napetim zanimanjem sledila dirki. Navzoči so bili tudi razni odlični funkcionarji, tako državni podtajnik v ministrskem svetu, poslanec Guineta, milanski župan Capitani, Mussolinijev brat Arnaldo Mussolini, na častni tribunski so na sedeli udeleženci ponesrečene polarne ekspedicije: komandant Viglieri, radiotelegrafist Biagni, inž. Trojani ter prekoceanska letalca major Maddalena in Cagna. Tribune in ves ostali prostor je napolnilo okoli 80.000 gledalcev.

Dirka se je pričela ob 11. Na startu je bilo 22 dirkačev. Dirkališče je dolgo 10 km in sicer teče 4 in pol km proge po ravnam, 5 in pol km proge pa je tipična dirkalna proga z nešteti kurvanami in ovinki. Start prvih 170 km je šlo po sredi in z zanimanjem je občinstvo opazovalo dirko, ki je postajala vsak hip zanimivejša. Dirkači so morali prevoziti vsega skupaj 600 km. Med tekmovalci sta bila tudi slovit dirkač Maserati in Foresti, ki sta se opetovano na raznih dirkah zmagala in odnesla prve nagrade. Favorit je bil Maserati, ki je bil znan kot izredno drzen in spreten vozač. Po 17. krogu je bil Maserati približno peti. Morda bi bil prvi, imel pa je smolo, da je moral že v drugem krogu izmenjati kolo, ki se je pokvarilo. Zato je izgubil na času. Napolnil je vse sile, da dohiti svoje tovariše. Vozil je s hitrostjo 200 km na uro. Posrečilo se mu je dohiti prvo skupino. Skoraj istočasno so štirje avtomobilji za ostrim in nevarnim ovinkom zavili na ravno progo. Ta trenutek se je zdel Maseratju najugodnejši, da dohiti odnošno prehitel druge tekmece. Foresti je na avtomobilu znamenje Bugatti prehitel dva druga tekmovalca in okrenil je bolj na levo, kjer je bila proga odprta. Maserati se je zapodil za njim. Kakor zatrjujejo očividci, so blatniki njegovega avtomobila zadeli v Forestijev voz v hipu, ko ga je hotel prehiteti.

Maseratijev voz je takoj krenil iz prvotne smeri, vozač je izgubil oblast nad krmilom in očividno so mu tudi odpovedale zavore. Kakor strela je šnil

voz postrani čez travo in preko jarka ter se pogajal naravnost med množico gledalcev.

Učinek katastrofe je bil grozen. Drveči avtomobil je vse, ki so mu bili na poti, pogazil kakor bilke in v hipu je zasekal v goste vrste globoko brazdo. Voz sam se je pogajal okoli 10 metrov visoko in padel nazaj v jarek. Maserati je zletel v velikem loku z voza in priletev na glavo. Našli so ga približno 20 metrov od avtomobila mrtvega.

Tam, kjer je zavozil drveči avtomobil v množico, je ležala kopica strahovito razmesarjenih trupel. Čuli so se obupni klici ranjencev, mlake krvi so pokrile ves prostor. Med gledalci je nastala strahovita panika in občinstvo je bežalo na vse strani. V gneči je bilo več ljudi pohojenih.

Takoj po nesreči so karabinjerji s pomočjo policije zastražili ves prostor in posrečilo se jim je pomiriti občinstvo in napraviti red. Ker ni bilo takoj na pomoč rešilnega osebja, so policisti in karabinjerji sami prenesli vse ranjence na avtomobile. Namesto nosilnic so porabili vrata, ki so jih odtrgali pri gardebah. Vse ranjence, ki jih je bilo 25, med temi več težko ranjenih, so prenesli na privatne avtomobile in odpeljali v bolnico v Monzo. Trupla nesrečnih žrtv so bila strahovito razmesarjena, nekaterim so manjkale glave ali pa roke.

Čeprav je občinstvo po katastrofi energično protestiralo proti nadaljevanju dirke, je vodstvo dirke sklenilo, da se vrši dirka tako kot je bilo določeno v programu.

Številno človeških žrtv je tekom včerajšnjega dne naraslo na 21. Dva ranjenca sta kmalu po prevozu v bolnico umrla, dočim se 3 boré s smrtjo. Policiji se še ni posrečilo ugotoviti identitete nekaterih žrtv. Od ponesrečencev je 18 Italijanov, 1 Grk in Nemka Tereza, ki je bila poročena z nekim Italijanom.

ŠE DVE NESREČI.

Nesreča nikoli ne pride sama. Dirka se je po strahoviti katastrofi nadaljevala, čeprav ji občinstvo ni sledilo s takim zanimanjem kot poprej. Katastrofa je napravila na občinstvo mučen vtis. V nadaljevanju dirke sta se pripetili še dve nesreči. Francoz Blair se je s svojim dirkalnim vozom »Bugatti« zaletel v signalni drog. Pri vozu se je zlomila zadnja os, poškodovani sta bili tudi obe kolesi. Vozač je ostal k sreči nepoškodovan. Italijanskemu dirkaču Borsachintu sta na tik pred tribunami odletela raz srednjih koles oba obroča, ko je vozil s hitrostjo 120 km na uro. Dirkač je izgubil oblast nad vozom, ki se je večkrat zasukal in končno zaletel v rampo. Dasi se je voz skoraj popolnoma razbil, je ostal dirkač nepoškodovan.

NESREČNO LETALO ZA MILAN.

Italijo, zlasti mesto Milan, je letos doletelo že več težkih katastrof in nesreč. V aprilu, na dan otvoritve milanskega sejma, je bil poskušen atentat na italijanskega kralja in Mussolinija, pri tem je bilo istotako ubitih 19 oseb. Pred dnevi je divjal nad Monzo strahovit ciklon, ki je silno pustošil in povzročil večmilionjsko škodo. Elementarna katastrofa je zahtevala 9 človeških žrtv. Milan je tudi organiziral nesrečno polarno ekspedicijo, ki je zahtevala toliko človeških in gmotnih žrtv, da bi bilo bolje, da je ostal njen junak Nobile doma za pečjo.

Vreme je bilo zelo slabo in moštvo letalskega oddelka je sedelo v kantini, kjer je pilo slivovko. Vsi so mislili, da tisti dan ne bo treba več letati in zato so si privoščili malo več slivovke, kakor običajno. Bili so že dobre volje, ko je stopil v kantino neki avstrijski letalec in prosil nemške tovariše, naj mu pomagajo iz zadrege. Moral je položiti izpit in ker še ni izpolnil vsega programa odnošno pojojev, mu je pretela nevarnost, da ga premeste od letalskega oddelka k peloti.

Vsi nemški letalci so njegovo prošnjo odklonili, ker je bilo vreme zelo slabo. Slednjič se je usmilil ubogega avstrijskega letalca Wolff, dasi je bil tudi sam precej pijan. Start je šel gladko od rok in vsi pogoji so bili izpolnjeni. Pri povratku na letališče se je pa Wolff pod vplivom slivovke odločil za bravuro, ki je bila na las podobna Nobilovi pustoševščini. S strahovito brzino je drvelo letalo komaj meter visoko nad ogromnim vežbališčem in šele tik pred bližnjimi hišami je Wolff spoznal, da ne bo mogel pristati. Zato si je hotel pomagati v zadnjem hipu z višinskim krmilom. Okrenil je krmilo naglo navzgor, letalo se je dvakrat prekopnilo in razbilo. K sreči sta ostala oba letalca nepoškodovana.

UBOGO DETE.

— Spat pojdi, Erna!
— Tebi, mamica, ni mogoče ustreči. Zvečer praviš, da sem še premlada, da bi ostala pokonci, zjutraj pa godrnjaš, da sem že prestara, da bi dolgo spala.

KDO JE GOSPODAR?

— Papa, zunaj stoji neki gospod in pravi, da bi rad govoril s hišnim gospodarjem.
— Sinko, kar k mami ga pelji!

Oklic Slovenske Matice

Slovenska Matica vabi k pristopu za 1929. leto. Izšlo bodo za Veliko noč naslednje knjige:

1. Cankar Izidor, dr., Zgodovina likovne umetnosti, 3. zaključni snopci I. dela (Starokrščanska doba in zgodnji srednji vek, arhitektura).
2. Wladyslaw Reymont, Kmetje I. del. (Ta poljski roman, ki je dobil Nobelovo nagrado, je prevedel dr. Joža Glonar).
3. Knezove knjižnice XXIII. zvezek. (Izvirno slovensko leposlovje).
4. Kidrič Fran, dr., Zgodovina slovenskega pismenstva in slovenske literature do sreda XIX. stoletja.

Članarina za redne člane znaša 50 Din in se plačuje pred prejemom knjig ali v celoti ali v obrokih ali pa ob sprejemu knjig. Člani naj se obračajo na poverjenike, kjer jih že imajo, drugače pa naravnost na društvo v Ljubljani.

Članarina se plačuje po čelkih najkasneje do konca tega leta razen pri onih, ki plačajo ob sprejemu knjig.

Film

V vrtincu ljubavi

(Sascha Film. — Premijera v Elitnem kinu Matica.)

Vsebinska raznih operet je večinoma hvaljena filmska tema, kajti to kar se dogaja v opereti, običajno ni vzeto iz realnega življenja, temveč zgrajeno po dramatskih principih. Kakor daje godba v opereti neko plastično zakročeno, tako imajo isto vlogo v takih filmih igralci sami. To se osovito opazja zlasti v tem filmu, ki deluje na gledalca mnogo bolj, kakor bi se pričakovalo po tekstu. Preje nego se človek prav znajde v situaciji, občuti in sočustvuje s smolo ljubavnega tria in lepe Doline.

Dolina je žrtve slučaja. Kamorkoli se okrene, povsod pride v situacijo, v kateri govore vse okoliščine proti njej. Seveda se ne more pri tem zatajati, da ima »prilichno veliko srce«. Hitro se zaljubi in še hitreje je pripravljena udati se. Gledalcu takorekoc ni jasno, kdo je pravzaprav izvoljenec njenega življenja polnega, temperamentnega srca. Toda končno to ne igra tako velike vloge, kajti dobi jo le tisti, kateremu jo gledalec najbolj privoščil. Dolina se hitro spozna s pravim svojim izvoljencem, v prav ameriškom tempu se z njim zaroči, toda v tem ko se ji sreča najbolj smehlja, pride na uprav slučajen način vselej do razdora. In to se zgodi pri prvem, drugem in končno tudi tretjem njenem oboževatelju. Vendar se na koncu problem reši na neposredno kompliciran način: »neverjetni Tomaž« izprevidijo, da so na svetu slučajni le močovi in Dolina stopi vendar le srečna s svojim Emanuelom pred oltar.

Filmski rokopis je izdelan po opereti Fritza Grünbauma, zelo prijetno, s prav pogostimi veselimi in saljivimi pointami. Dejanje teče kakor v kaki lepi povesti v stilu izvrstne veseloigre.

Največje zasluge na uspehu tega filma imajo seveda dobri igralci v glavnih vlogah. Na prvem mestu je tu krasna, temperamentna Fay Marbe, o kateri se z vsoto gotovostjo trdi, da je zavarovano njeno lepo lice in divni nasmehek za lepo vsoto 50 tisoč angleških funtov. Njene sposobnosti iznenadijo gledalca, ker dokazujejo, da je Fay Marbe že danes prvovrstna filmska igralka svetovnega stila. Tudi ostali igralci so res odlični. Ernest Verebes, samantni matematičar, komični učenec v ljubavi Hans Thimig in zapeljivo lepi Igo Siny, to je pač tri igralce, kakršnega ne najdemo kmalu skupaj v enem filmu.

Kakor posnemamo iz kritike svetovnega časopisa, je film v Berlinu in na Dunaju žel velikanske uspehe, katere mu s mirno vestjo zagotavljamo tudi v Ljubljani. Predvaja se prvič v Jugoslaviji, in sicer kot premijera v Elitnem kinu Matica.

Edgar Wallace:

TRIJE PRAVIČNIKI

ROMAN.

»Na eni strani vas čaka ječa, na drugi pa denar in sreča!«

»Kako dolgo bomo morali ostati tu?« je vprašal Cuccini.

»Živil imam za cel mesec; tudi mleka nam ne manjka! Vode nam že zaradi deklice ne bodo odrekli. Iz istega razloga tudi ne bodo poskusili razstreliti vrat.«

Zopet so se posvetovali; nato so se odločili.

»All right, boss, sklenili smo, da ostanemo. Toda svoje deleže nam morate izgovoriti pisмено.«

»Pojdite v moj kabinet, naprejš!« je takoj ukazal Oberzohn.

Bil je že skoro gotov s pisanjem dokumenta, ko so na vratih zagrmeli udarci. Oberzohn je vstal in jim je dal ukaz, da molče.

Spazil se je po prstih do vrat.

»Kdo je?«

»Odpri! V imenu zakona!« je zavpil glas, po katerem je Oberzohn prepoznal Meadowsa. »Imam zaporno povelje, glase se na vaše ime, in če bo treba, bom dal vrata vlomiti s silo.«

»Tako?« je rekel Oberzohn, pobesil cev Mauserjeve pištole in sprožil dvakrat skozi razporek pisemskega nabiralnika na vratih.

33.

Obleganje.

Toda Meadows je bil že opozorjen, da ne sme stati v bližini nabiralnika, in krogli sta zadeli železniški viadukt, na veliko zaprepaščenje železniške čuvarja, ki je bil baš v strelski črti.

Meadows je naglo stekel dol po stopnicah, da se krije. Spodaj je čakalo kak tucat policijskih stražnikov.

»Sergeant, odpeljite se hitro v policijskem avtomobilu nazaj na postajo in prinesite orožja!« je ukazal Meadows.

»Vse kaže, da bomo imeli mnogo dela.« Gonsalez je bil skrbno rekonosiral teren in je takoj uvidel, da bo napad na hišo združen z velikimi težavami.

Zanj je bilo najvažnejše ugotoviti, v kateri sobi je bila zaprta mlada deklica. Po njegovi sodbi je morala biti v Gurtihovi sobi ali pa v sobi za služinčad.

Ob svitu laterne je naglo napravil skico posameznih prostorov, ki jih je bil pregledal.

Meadows je bil odšel, da stopi v zvezo s svojim najvišjim predstojnikom. Odločil se je bil, da spet vzpostavi telefonično zvezo z Oberzohnom.

Razgovor z doktorjem je bil kratek in nezadovoljiv. Oberzohn je zahteval zase in za svoje pajdase svoboden odhod. In na tej zahtevi je vztrajal na način, da je Meadows presodil, da je tolpa zbrana okrog Oberzohna pri telefonu.

»Meni ni do vaših ljudi! Zaradi mene lahko svobodno odidejo!« je rekel Meadows. »Recite enemu izmed njih, naj pride k telefonu!«

»O ne,« je odvrnil Oberzohn. »Tega pa ne! Smešno je zahtevati kaj takega od mene!«

Obesil je slušalo nazaj in je četvorici povedal, da mu je policija zajamčila svoboden odhod, ako ji izročijo svoje ljudi.

»Kakor sem vam rekel,« je dodal. »Oberzohn ne pozna izdajstva. Na skodo svojih prijateljev ne maram ničesar.«

Ko se je Cuccini malo potem spazil v sobo, da bi se spojil s policijskim rav-

nateljstvom, in dobil potrdilo doktorjevih besedi, je videl, da je ne samo bila žica prerezana, ampak da je celo manjkalo eno žar električnega voda.

Dr. Oberzohn ni nikdar ničesar prepuščaj slučaj.

Noč je minila brez prijetljajev. Policijska ojačenja so se nastanila v sosedstvu. Dostop na Oberzohnovo zemljišče je bil zabranjen in policija je celo prepovedala prevažanje mrličev po kanalu. Poslednja izdaja jutranjnikov je prinašala s palec velikimi nadpisi poročilo o obleganju neke hiše v okolici New-Crossa. Gruče radovednežev so zmerom bolj naraščale. Kmalu po devetih je prišel visok uradnik s Scotland-Yarda in je zapovedal še večje izoliranje; le s trudom se je posrečilo gosto zagozdno ljudstva toliko odriniti, da ljudje niso več imeli pred očmi oblegane hiše.

Zjutraj so »Trije pravičniki« dobili poročilo o Washingtonovem prihodu v Lizbono. »Zdaj se že vrača,« je javil Leon. »In če bo povsod dobil zvezo, je nočjo že lahko tu. Mislim, da nam bo lahko mnogo koristil.«

»Aha, v mislih imate Oberzohnove kače?«

Leon je prikimal.

»Poznam Oberzohna,« je rekl. In George Manfred se je domislil deklice in je vedel, da je neizgovorjena prijateljica bojazen upravičena.

Oberzohn in njegovi tovariši ponoči niso držali križem rok. O prvem jutranjem svitu so plezali na streho in pripravili za strel štirje strojne puške, ki so bile nameščene na strešnih vogalih.

Oberzohn je dobro poznal mehanizem strojin, da je svojim ljudem v pol ure dopovedal, kako se z njimi ravna in kako morajo meriti. Na zločivem tri nožniku so postavili majhen a jak žaromet in ga spojili z električnimi stikali, ki so bili nameščeni na strehi.

Doktor je pokazal ljudem tri dohode do hiše.

»Vsi trije so pod ognjem teh brzostrelnih topov.«

Malo pred enajsto uro je policija privlekla oven. Oberzohn je videl, da mu vrata ne morejo biti kos. Vzel je puško, skrbno pomeril, se naslonil s komolci na strešni parapet in sprožil.

Stražnik, ki je kazal soferju tovrnega avtomobila, kam naj zapelje, se je mrtev zgrudil na tla.

Osem stražnikov je s puškami v rokah zdrevilo proti žični ograji.

Oberzohn je odložil puško in je na napadalce nameril strojno.

Vrsta se je zamajala. Napadalci so se umaknili in odvrlekli ranjence s seboj.

»Tega sem se bal!« je vzklil Leon v vidnem razburjenju.

Edina točka, ki je komplicirala zadevo, je bila navzočnost Mirabele v Oberzohnovi hiši. Če bi nje ne bilo, bi nič na svetu ne moglo rešiti Oberzohna in njegovih pajdasev. Doktor sam je to najboljše vedel. O pol njej je zagledal dolgo žolto črto, ki je prihajala po Hangmans-Lanu in se krila ob ograji.

»Vojaki!« je vzklil dr. Oberzohn in to pot se mu je glas tresel. Vojaki so jeli drug za drugim pronicati na Oberzohnovo posestvo in vsakdo se je skušal na lastno pest kriti, kakor je pač mogel.

In potem je priropotal tank in Oberzohn je vedel, da ni med njim in krvnikovo zanko nič drugega več kakor zgolj oziri na varnost Mirabele Leicesterove.

Odšel je dol k njej, odprl vrata in jo je na svoje neizmerno začudenje našel v globokem spanju.

Dvajset najlepših slik na svetu

Izprehod po galerijah, kjer so razstavljena dela slavnih mojstrov. — Glavni reprezentanti upodabljajoče umetnosti. — Nekaj splošnega o slikah.

Domenico Thestocopuli

Najznamenitejše slike niso vedno tudi najlepše. Mnogi strokovnjaki menijo, da je najlepša slika na svetu skrita v cerkvi sv. Tomaža v Toledu. Ta slika je tudi po reprodukcijah malo znana. Predstavlja pogreb španskega plemiča, napol po naravi, napol po fantaziji. Slika je delo slikarja Domenica Thestocopuli, znanega bolj pod imenom El Greco. Ta slikar je delal s Tizianom in Tintoretom v Benetkah, pozneje je pa prišel v Španijo in se tam stalno naselil. »Pogreb grofa Orgaza« je slika, ki jo smatrajo vsi ljubitelji upodabljajoče umetnosti za eno najlepših in najznamenitejših, kljub temu je pa širši javnosti malo znana. Mislite si veliko, 15 čevljev visoko in 11 čevljev široko sliko. Na spodnjem delu je naslikanih 24 španskih plemičev in duhovnikov 16. stoletja, ki so se udeležili pogreba. Vsaka postava, vsaka glava v tej skupini je naslikana prav tako krasno, kakor najlepše Velasquezove postave. Tudi roke so naslikane do najmanjših podrobnosti tako krasno, da lahko mirno rečemo, da tako lepo naslikanih rok upodabljajoča umetnost še ne pozna. Gornja polovica slike predstavlja odprta nebesa z odrešenikom, Marijo in skupino svetnikov, ki se pripravljajo sprejeti dušo umrlega plemiča. Če dodamo še Tizianov kolorit in verski entuzijazem Rembrandta, si lahko približno mislimo vtis, ki ga napravi ta slika, o kateri so kot rečeno mnogi strokovnjaki prepričani, da je najlepša na svetu.

Michel Angelo

Pri Michelu Angelu ne smemo pozabiti, da je bil bolj kipar, nego slikar. Njegov »Sodnji dan« v Sixtinski kapeli v Rimu je nedvomno ena najlepših slik na svetu, vendar nas pa nekoliko razočarajo njene blede in sivke barve.

Tizian

Po barve moramo iti k Tizianu in dajši je pri bogastvu njegovih slik težko najti njegovo najpopolnejše delo, vendar lahko trdimo, da najdemo vse lastnosti, ki so ponesle njegovo ime po vsem kulturnem svetu, v njegovi sliki »Bachus in Ariadne«, shranjeni v narodnem muzeju v Londonu. Tu je podan dramatičen in strastni grški mit. Kretanja je izražena v vsaki potezi slike, vsa skupina se nam zdi živa, poleg tega je pa ozadje tako krasno, da lahko človek po cele ure stoji pred sliko, pa se je ne more nagledati.

Leonardo da Vinci

»Zadnja večerja« Leonarda da Vincija je sicer ohranjena v cerkvi Maria delle Grazie v Milanu samo v odlomku, vendar jo pa lahko prištevamo med najlepše slike sveta, kajti na nji je umetnik enkrat za vselej izrazil tipe apostolov in krščanski svet si zdaj skoro ne more predstavljati zadnje večerje drugače, nego jo je naslikal Leonardo. Ker je pa ostalo od originala tako malo, dajejo mnogi strokovnjaki prednost Leonardovi enaki slavni Monni Lisi v pariškem Louvru. Treba

je pa omeniti, da ta slika ni zaslovela po lepoti modela, marveč po tem, da je ustvaril umetnik tu tip in vtelesenje zagonetke vsega ženstva.

Velasquez

Še pred dobrimi 30 leti, ko je odločil v presojanju upodabljajoče umetnosti Whister, so smatrali za največjega mojstra čopiča Velasqueza in njegove »Dvorne dame« so proglašali za najlepšo sliko sveta. Zdaj smo bolj kritični in dajši priznavamo, da je ta slika mojstrsko delo zračne perspektive in nedosegljiva v podajanju svetlobe, vendar ne smatramo več, da je atmosfera vse. Pikoovski kritiki pravijo celo, da so prsti na roki kraljeve hčerke podobni redkvicam. Pač pa je nedvomno najlepša zgodovinska slika sveta Velasquezova »Vdaja Brede«, ki kaže vso spretnost njegove roke in razmah njegovega duha. Med poedinimi Velasquezovimi figurami je nedvomno na prvem mestu njegov »Aesop« v mardidskem Pradu, ki spada med najlepše slike sveta.

Rafael

Kaj pa z Rafaelom? Zadnja leta so ga nekateri kritiki moderne umetnosti na vse pretege potiskali v ospredje in njegova »Atenska šola« se jim je zdela po spretnosti kompozicije najlepša slika na svetu. Često se v upodabljajoči umetnosti precej geometrija in mehanistično delo, toda mnogi strokovnjaki menijo, da je ta slika zelo prazna, dajši jo je slikal in komponiral kompletni umetnik. Neprimerno boljša je Rafaelova slika »Rešnje telo« v Bolteni ali »Osvoboditev sv. Petra« s čudovito in učinkovito podano svetlobo. Široka publika bi prisodila prvenstvo med Rafaelovimi deli »Sixtinski Madonni« iz draždanske galerije, ki stoji glede na svoj pomen visoko nad »Atensko šolo«.

Drugi mojstri

Tudi starejši mojstri imajo pravico do mesta med 20 najboljšimi. Fra Angeliko »Oznanjenje« v San Marco v Florenci je bilo slikano sicer že pred dobrimi 500 leti, vendar je pa še vedno najlepše in najprikljubljivejše »Oznanjenje«, kar jih je bilo kdaj naslikanih. Od propada stare grške republike ni bilo umetnika, ki bi imel več priložnosti čuti za čisto lepoto, nego Botticelli in težko je reči, katera njegovih slik ima večjo pravico, da jo uvrstimo med 20 najlepših. Nekateri se ogrevaajo za »Madonne Magrificat«, drugi pa za »Primavera« ali njegovo fresko Fornabuoni.

Zastopnik lepote druge vrste je nedosegljivi Holandec Vermeer iz Delfta, čigar sliki »Glava mlade deklice« in »Pogled na Delft« spadata nedvomno med najlepše na svetu. Našteli smo že 16 znamenitih slik, pa vendar še nismo omenili enega najslavnejših slikarjev, namreč Rembrandta. Kar se tiče filozofije mira, dramatičnega podajanja svetlobe in bogastva barv, spada Rembrandt nedvomno med največje mojstre sveta. Mnogi smatrajo za njegovo največje delo veliko sliko »Nočna straža«, ki pa ni točno označena, ker pred-

stavlja odhod vojaškega oddelka pozno popoldne. Toda temu mojstrskemu delu, ki je shranjeno v Amsterdamu, lahko zoperstavimo Rembrandtovo »Večerja v Emauzih«, shranjeno v Louvru, ter divno serijo portretov starih žen, med katerimi lahko marsikateri predtenda na mesto med najlepšimi slikami.

Dedščina, ki so jo zapustili slikarji človeštvu, je tako bogata, da je ni mogoče obdelati v kratkem članku. Tudi pokrajine zaslužijo mesto v seznamu, toda čeprav omenimo samo Hobbemovo »Alejo«, Clandeovo »Kraljica Saba stopa na ladjo«, Constablovo »Žitno polje« in Turnerjevo »Večernico«, se še vedno zavedamo, da smo prezrli mnogo slik, ki imajo pravico do častnega mesta med 20 najlepšimi na svetu.

V čem je zapopadena lepota slike

Ker smo že pri upodabljajoči umetnosti, hočemo kratko načeti še vprašanje, v čem je zapopadena lepota slike. Ali je treba sliko razumeti, da imamo pri pogledu na njo pravi užitek? Ne vedno, kajti mnogo je dobrih slik, ki nam pa ne nudijo tako naravnega in lepega užitka, kakor lep razgled ali solnčni zahod na planinah. Vzemimo n. pr. Hobbemovo »Alejo« v londonski narodni galeriji. To je ena najkrasnejših pokrajin, kar jih je bilo kdaj naslikanih, in vsak, kdor ljubi naravo, jo z užtkom gleda, čeprav o umetnosti nima pojma. Ne gre za to, kje in kdaj je bila slikana. Še zdaj je tako točna kopija narave, kakor je bila pred 250 leti in nihče ne vprašuje, ali je to holandska ali angleška aleja. Ta slika namreč govori enako vsem ljudem in kaže lepoto vseh alej.

Kdor se pa spozna v upodabljajoči umetnosti, bo opazil in ocenil marsikaj, kar lajki prezre. Strokovnjak opazi takoj, da je ta slika pri vsem svojem naturalizmu aranžirana tako, da doseže maksimum dekorativnega učinka. Strokovnjak oceni ne le resničnost in harmonijo barv, marveč tudi fino kakovost površine slike same. Če poznamo te podrobnosti, imamo še večji užitek, toda neobhodno to znanje ni.

Prav tako lahko z užtkom gledamo sliko Pavla Veronese »Vizija sv. Helenae«, čeprav se v umetnosti ne spoznamo kdove kaj. Večino gledalcev očara vzvišeni tip mlade žene, sedeče v spanju pri oknu, ki vidi v sanjah na nebu križ, katerega neso angeli. Toda mnogi ljudje imajo pri pogledu na to sliko občutek, da je pretirano dekorativna, ne da bi vedeli, zakaj.

Najboljši način, kako lahko estetično ocenimo lepo sliko, je splošno rečeno živjeti se v receptivno razpoloženje in skušati ugotoviti, kaj je umetnik zasnoval in kaj je napravil. Ne smemo pričeti z razmišljanjem, kako naj bi umetnik svoj predmet obdelal ali kako bi ga moral obdelati po našem mnenju. Treba je odložiti vse predsedke in gledati na predmet z umetnikovimi očmi. Če je na sliki kaj, česar ne razumemo dobro, ne smemo iz tega sklepati, da se umetnik moti, marveč se moramo potruditi, da bi razumeli, zakaj je to storil baš tako in ne drugače.

Če hočemo napredovati v ocenjevanju umetnosti, je najpomembnejše, če se držimo linije najmanjšega odpora. Posvečajte pozornost vsemu, kar vas mika in skušajte ugotoviti, zakaj baš vas to mika.

Zofija dr. Šavnikova naznanja v svojem, svojih otrok in vseh ostalih sorodnikov imenu pretužno vest, da je njen ljubljani soprog, predobri oče, sin, brat, dedek itd., gospod

dr. Karel Šavnik

ministrski načelnik n. r. in direktor poštne hran.

danes, dne 11. t. m. ob 8. uri zjutraj, previden s tolažili svete vere, mimno preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika se vrši v Ljubljani v sredo, dne 12. t. m. ob 2. uri popoldne od doma žalosti Erjavčeva cesta 14 do mestne meje, od koder se prepelje truplo v Kranj v rojstno hišo.

V Kranju se vrši pogreb ob 5. uri popoldne na mestno pokopališče.

Ljubljana — Kranj, 11. septembra 1928.

Arnikovo cvetje

in korenine ter vse ostale zdravilne rastline kupujem po najvišji ceni. Alfred Blum, Subotica. 1602

Sobo

meblirano, s posebnim vzhodom in lepim razgledom, oddam solidnemu gospodu. Naslov v upravi »Slov. Naroda«. 1621

Prodaj ali zamenjam zemljišče v Celju, Slovenija, s takoj prosto vilo s petimi sobami, kopeljo, plinom, električno lučjo, parketirano, velik vrt (4500 m²), garažo in delavniško poslopje, vrednost 350.000 Din, sedanji letni čisti donos 30.000 dinarjev.

za zemljišče ali hipoteko

v Avstriji po pooblaščenju pisarni za zemljiški promet Heinrich Scagnetti, Graz, Girardi-gasse 8. 1622

Ivan Pakiž, Ljubljana

je preselil svojo trgovino z urami, zlatnino in srebrnino iz St. ga. 20

Pred škofijo 15.

Prodajam ure, zlatnino in srebrnino z 25% popustom.

Stanovanje

dveh sob in kuhinje se išče za februar 1929 v novi ali stari hiši. Plača event. za pol leta v naprej. Poudarbo na upravo lista pod »Cistost«/1581.

Eligij Eber

izdelovalec čepic, Kongresni trg št. 7, ima v zalogi

športne čepice

od priproste do najfinije vrste, po najnižjih cenah izdajne družbene, uradniške, služabniške in drugovrstne čepice po naročilu. 1592

Dvodružinsko hišo

(novo) z vrhom v Stožicah se ugodno prodaja. Vodovod v hiši. Kupec dobi stanovanje dveh sob, predsope, kuhinje in pritlikin. Dajše na upravo lista pod »Ugodnost«/1582.

Šivilja

z večletno prakso, zmožna slov., hrv. in nemškega jezika išče službo v konf. trgovini ali damskem salonu. Nastop takoj. Dajše na upravo »Slov. Naroda« pod »Matičjeva«/1583.

Trgovski pomočnik

dobro prodajalec, izkušen v mešani stroki, želi premeniti sedanje mesto. Poudarbo na upravo lista pod »Pomočnik«/1541.

Skladiščnik

za špedicijsko skladišče se išče.

Upoštevali se bodo samo prošilci, ki dokažejo, da imajo večletno prakso v taki službi, obvladajo blagovno znanstvo, so že odslužili vojaški rok, samci in so zmožni poleg državnega jezika tudi popolnoma nemščine.

Prošilci naj pošljejo svoje ponudbe z zahtevo plače, kojim je priložiti sliko, prepise spričeval in reference, na naslov, kojega bodo dobili v administraciji tega lista. 1620

PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG D. D. LJUBLJANA

prodaja po najugodnejših cenah in

samo na debelo:

PREMOG domači in inozemski za domačo kurjavo in industrijske svrhe
KOVAŠKI PREM OG vseh vrst
KOKS livarniški, plavžarski in plinski
BRIKETE

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva cesta šte. 15/1.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica 50 (v lastnem poslopiju)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskomto in inkaso menic ter nakazila v tu- in inozemstvo, sale, deposits itd. itd.
Brzjavke: Kredit Ljubljana — Telefon 2040 2457 2548 Inštruktor 2706 2806